

- [Om LitteraturNu](#)
- [Redaktion & Skribenter](#)
- [Kontakt](#)

Søg Search

- [Anmeldelser »](#)
- [Artikler »](#)
- [Facebook](#)
- [Twitter](#)
- [RSS Feed](#)

For mig handler det altid om dig – Ingeborg Bachmann & Paul Celan HJERTETID

Af

[Laurits Nikolajsen](#)

– 17. november 2015 Arkiveret i: [Anmeldelser](#), [Digte](#), [Kunst & Kultur](#), [Litteratur](#)

Bachmann og Celans HJERTETID er et inderligt indblik i sorgen, fortvivelsen og ulykken ved ikke at kunne være sammen og et væsentligt litteraturhistorisk dokument over to af det 20. århundredes største tysksprogede forfattere.

Citat

Et andet område i mørket:

Vente: det har jeg også overvejet. Men ville det ikke betyde at vente på, at livet på en eller anden måde kommer os i møde?

Os kommer livet ikke i møde, Ingeborg, at vente på det ville for os være den mest forkerte måde at være til på.

At være til, det kan vi, og det har vi lov til. At være til – for hinanden.

Selv hvis det blot er et par ord, alla breve, et brev, en gang om måneden: hjertet vil vide, hvordan det skal leve.

(Paul Celan, 31. oktober 1957)

Der er noget ret fjært og også lidt foruroligende over at få indblik i et fremmed pars intime følelsesliv gennem en brevveksling. Dels fordi brevet som medie i dag virker nærmest forældet, dels fordi en brevveksling kan være utrolig intens og selvudleverende, og dels fordi den her anmeldelse til tider har følt sig som en anmeldelse af et forlist parforhold.

Ingeborg Bachmann og Paul Celan var to af efterkrigstidens største tysksprogede forfattere, og det er deres egne udlægninger af den umulige forelskelse, adskillelse og fortvivelse, som Forlaget Vandkunsten nu har udgivet på dansk i form af den årelange korrespondance HJERTETID. EN BREVVEKSLING.

Den er et dokument over tiden og afstandens besværlige indvirkning på en stærk forelskelse, og en kærlighed der, blandt meget andet, viser sig gennem de to forfatters interesser i hinandens litterære udfoldelser. Men den er også et dokument over en langstrakt hengivenhed, følsomhed og siden jalousi, der finder sin optimale udtryksform i et skriftens sprog, der for begge digtere fremstår som både en frelse og en forhindring.

Deres personlige forhold er tæt knyttet til den større historie. Det var historiens tilfældighed, der førte Bachmann, hvis far var frontfigur i den østrigske nazibevægelse, og den rumænsk-jødiske Celan, hvis forældre døde i den ukrainske Kz-lejr Michailowka, sammen i Wien i foråret 1948. Af det tilfældige møde opstod en romance, der ikke kunne bære, men som alligevel vedblev at have en eller anden form i næsten 20 år og som blussede voldsomt op under deres gensyn i Tyskland i 1957. Celan – som vel i Danmark i dag er den mest læste, og hvis [digte](#) udkom udvalgt og nyredigeret i januar – er på flugt fra sin fortids uhyrligheder og slår sig ned i Paris, indtil han drukner sig i Seinen i 1971, mens Bachmann ikke finder ro i hverken Wien, München eller Rom, hvor hun ender med at dø som 48-årig efter en brandulykke.

Brevene er af forskellig længde og med meget forskellig tyngde. I perioder er det små

Ferielæsning
leveret til dig

Få **dine bøger**
leveret med
PAKKEBOKSEN

Køb her

Fakta

- Forfatter: Ingeborg Bachmann & Paul Celan
- Titel: HJERTETID
- Originaltitel: HERTZZEIT. BRIEFWECHSEL
- Oversat af: Judyta Preis & Jørgen Herman Monrad
- Sider: 307
- Pris: 193,-
- Forlag: Forlaget Vandkunsten
- ISBN: 9788776952280
- Forord af: Judyta Preis & Jørgen Herman Monrad

Køb bogen hos SAXO.com

Tidligere udgivelser

- [Ingeborg Bachmann SIMULTAN \(2011\)](#)
- [Paul Celan SORT MÆLK \(2015\)](#)

Billeder

kærlige beskeder, så er det dedikationer i digtsamlinger, så er det lange, bebrejdende breve, og så er det korte, kontante telegrammer, der bare lyder sådan her: 'JEG TÆNKER PÅ DIG//INGEBORG' og 'I MORGEN KLOKKEN TI TROG TREDIVE//PAUL' Men de fleste af brevene bærer alligevel et tragisk islæt i sig, en vished om kærlighedens umulighed.

Den indsigt fører i sidste ende til at først Celan, siden Bachmann gifter sig til anden side med henholdsvis den franske grafiker Gisèle de Lestrang og den schweiziske forfatter Max Frisch, der dermed også drages ind i det problematiske forhold og sætter deres signatur på jule- og fødselsdagsbrevene. Det afføder i Bachmanns tilfælde en fattet og smuk bøn til Celan, der efter affæren i Tyskland ønsker at genoptage deres forhold: 'jeg beder dig, forlad hende ikke. Er jeg nødt til at begrunde det? Hvis jeg skal tænke på hende og barnet – og jeg vil altid skulle tænke på dem – vil jeg ikke kunne omfavne dig.'

Selvom Bachmanns liv ikke altid er nemt, fremstår hun allerede i de tidligere breve med en stor modenhed og en misundelsesværdig sproglig klarhed i sine breve til den seks år ældre, men langt mere psykisk ustabile Celan. I nogle perioder er der ligefrem tale om en envejskommunikation, hvor Celan i over et år ikke sender svar til Bachmann:

– [D]u må da vide, hvor opslidende det er at vente på brev. Kan du virkelig ikke skrive til mig? Jeg skrev måske ikke noget særlig klogt brev, men i en situation, der bliver stadig mere mørk og nedtrykkende for mig, kan jeg ikke bevare afstanden til det, som gør mig nedtrykt. Det er en sommer uden ende, og jeg spørger mig selv, hvad der skal ske efter alt dette.

Blandt brevene findes også flere digte af både Bachmann og Celan. De er billedmættede og oftest meget lydige, og poesens sprog fungerer i værket som kontrast til den meget klare, patosfyldte og intime kommunikation, der finder sted i brevene. Men samtidig afspejler også digtene kærligheden de to digtere imellem. Eksempelvis i Celans 'Brændemærke': 'Vi sov ikke mere, for vi lå i tungsindets urværk/og bøjede viserne som vidjer,/og de svirpede tilbage og piskede tiden til blods,/og du talte om voksende mørke'. Ligesom litteraturen er en væsentlig del af digternes forhold til hinanden, er forholdet en del af deres litteratur og begge forfatters forsøg på at finde et nyt sprog i lyset af krigens katastrofe.

HJERTETID er med vanlig sikkerhed og kvalitet oversat af makkerparret Jørgen Herman Monrad og Judyta Preis, der også har suppleret brevvekslingen med et voluminøst noteapparat, der fornemt sætter brevene i kontekst, forklarer de huller der her og der er i kommunikationen, samt fortæller om de litteraturpolitiske begivenheder, Bachmann og Celan tog del i.

Herunder kan fremhæves deres involvering i den legendariske Gruppe 47, der satte dagsordenen for den tysksprogede litteratur i efterkrigstiden, ligesom de plagiatbeskyldninger mod Celan, der drog ham ind i et længerevarende mørke og også fylder i brevene, gøres klar for læseren. Ligeledes har oversætterne tilføjet brevvekslingen et langt, tætpakket, men alligevel letfordøjeligt efterord, hvor de to digteres vidt forskellige baggrunde og livsforløb fortælles.

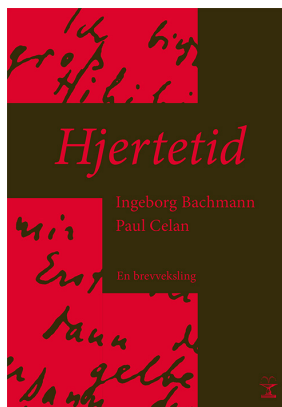
Synes godt om 81 personer synes godt om dette. [Opret en profil](#) for at se, hvad dine venner synes godt om.

Nyeste anmeldelser i kategorierne [Digte](#), [Litteratur](#),

- [Hvor mange måder er der at lide på? – Anders Abildgaard IBIS](#) · 22-06-2016
- [Biologisk ubalance – Glenn Christian VIBRIO](#) · 13-06-2016
- [Udvidet åbningstid – Peter Laugesen BREV TIL EN MALER](#) · 06-06-2016
- [Digteren som linjedanser – Pejck Malinovski DIGTERNE](#) · 20-05-2016
- [Industriel Iliade – Emil Bønnelycke SPARTANERNE + BERLIN + ROSA LUXEMBURG](#) · 17-05-2016

Læs også

- [Unica, den inkarnerede dukke – Kirstine Refstrup JEG, UNICA](#) · 20-04-2016
- [Selv den omhyggeligste udviskning efterlader striber – Yiyun Li ET RUM STØRRE END ENSOMHEDEN](#) · 14-03-2016
- [Sliddet fra tiden, som forsvandt – Marguerite Duras DET STILLE LIV](#) · 11-01-2016
- [En luge til erindringen – Karl Ove Knausgård & Fredrik Ekelund HJEMME – UDE](#) · 28-12-2015
- [Mangel på snusformuft – Lena Andersson UDEN PERSONLIGT ANSVAR og](#)

Bachmann og Celan i samtale

- [Facebook](#)
- [Twitter](#)
- [RSS Feed](#)

Copyright 2015 · LitteraturNu · All Rights Reserved

☺

Tags: [Brevveksling](#), [efterkrigstid](#), [Ingeborg Bachmann](#), [kærlighed](#), [Paul Celan](#)

Om Laurits Nikolajsen

Laurits er 22 år og bachelorstuderende ved Litteraturvidenskab på KU. Har en bred smag med en forkærlighed for latinamerikanske fabulanter som Borges og Bolaño, Dostojevskis depressioner og fodbold. Mest af alt fodbold.

Ingen kommentarer

Vær den første til at kommentere på denne artikel!

Skriv et svar

Din e-mailadresse vil ikke blive offentliggjort. Krævede felter er markeret med *

Navn *

E-mail *

Websted

Ja, I må gerne sende mig nyhedsbrevet